Gaarn-Larsen – en Gørding-præst med visioner

Af J. Gantzel Lauridsen

Jesus sagde: »Jeg er vejen, sandheden og livet«. Sådan står der i Johannesevangeliet, og disse ord blev jeg den 11. oktober 1936 konfirmeret under i Gørding Kirke. Den præst der forestod konfirmationen var Svend Bjørn Juul Gaarn-Larsen, og ordene gjorde et uudsletteligt indtryk på mig. De blev af min præst – som jeg herefter kalder Gaarn-Larsen – indskrevet i min salmebog. Jeg har søgt at efterleve dem så godt, som jeg har kunnet, taget skrøbeligheden i betragtning.

Gaarn-Larsen, der var født på Læsø 3. juli 1908, blev cand.theol. allerede i 1931 som 23-årig. Han var idealist som få. Han var pacifist og kom umiddelbart efter embedseksamen 22 måneder i Grib Skov som militærnægter.

Da han var en fri mand igen, blev han af daværende biskop over Københavns Stift, Harald Ostenfeld, der havde med dansk kirke i udlandet at gøre, tilbudt en stilling som dansk præst i Buenos Aires. Men Gaarn-Larsen afstod at tage mod tilbudet, fordi han var bange for at komme til at aftjene værnepligt, når han kom hjem igen. I stedet besluttede han sig til at søge et sogneembede. Valget faldt på Gørding-Vejrup menigheder, og den 18. oktober 1933 blev han udnævnt til sognepræst – på det tidspunkt Danmarks yngste, 25 år gammel. Det var ret så usædvanligt at en så ung præst fik så stort et embede med 3.500 sjæle.

Ordineret og indsat

Gaarn-Larsen blev den 5. november ordineret i Ribe Domkirke af biskop V. Vestergaard og 2 uger senere blev han indsat i embedet af sin forgænger pastor H. N. Jensen, der i sin tid havde været præst på Læsø og havde døbt Gaarn-Larsen, da denne var i svøb. Indsættelsen var en stor begivenhed. Jeg overværede den som 11-årig og glemmer den aldrig. To af Gaarn-Larsens brødre – den ældste Thomas, der var cand.theol. og den yngre Frode, der var ved at studere teologi – overværede højtideligheden sammen med deres bedstemor, der var mødt i Læsø-nationaldragt.

Kort før ordination og indsættelse var Gaarn-Larsen blevet gift med Emmy Rigmor Kaack. Det tør uden overdrivelse siges at præsteparret kom til at sætte præg på menighedslivet i sognet – så stærkt at de fleste i den ældre generation endnu husker præsteparrets virke.

Gaarn-Larsen foran slægtsgården på Læsø. På armen er sønnen Svend, ved siden af bedstemoderen og hans kone Emmy. (Privateje).

Det unge par passede sammen som fod i hose. De forstod på en særlig måde ikke alene at tolke skriftens ord, men også at få kontakt med sognets befolkning. De supplerede også hinanden fortrinligt, han som teologen og prædikanten, hun som uddannet organist og erfaren børnehavemedhjælper.

Teologi – en tradition

Gaarn-Larsen var vokset op på en slægtsgård på Læsø. Fem børn voksede op på gården, fire sønner og en datter. Faderens hu stod også til teologien, og han overdrog ret så tidligt gården til en søn, der havde valgt at blive landmand. Derefter studerede faderen teologi ved Københavns Universitet og efter afsluttende embedseksamen blev han præst på Tunø. Stor flid udviste han, men det havde været for hårdt og i en alder af kun 41 døde han.

Det satte selvsagt sit præg på Gaarn-Larsen. Han forstod som få at tage sig af det enkelte sognebarns problemer. Fru Emmy havde det ligesådan.

Ikke mindst de unge tog man sig af. Gaarn-Larsens yngste broder, Frode, fik åbent hus på Gørding præstegård for der at fuldføre sit studium. Frode var på Akademisk Boldklubs førstehold i det daværende 1. division, og hver weekend gik turen i fodboldsæsonen til København, så han kunne deltage i ABs kampe. Sideløbende udnyttede han sin træning ved i Gørding at instruere sognets fodbolddrenge. Efter afsluttet studium blev han fodboldpræst i Kongerslev i Himmerland, og efter en afstikker præst i Sommersted i Sønderjylland.

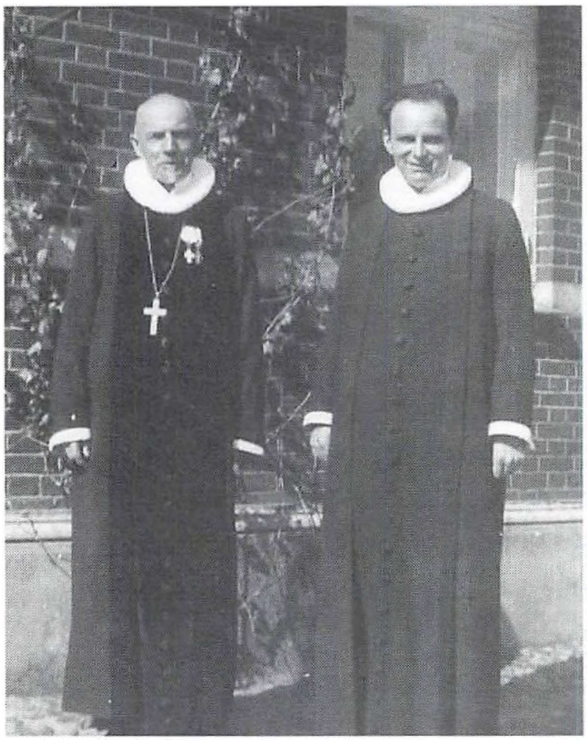
Den ældste, Thomas, var en overgang præst i Århus, men sluttede af med et embede i den københavnske forstadskommune Hvidovre.

Fristed

Ægteparret Gaarn-Larsen murede sig ikke inde på præstegården, men opsøgte de enkelte hjem. Det gjaldt ikke mindst konfirmandernes hjem i forbindelse med en konfirmation. Det gjorde indtryk, og da Gaarn-Larsen tillige

var en meget begavet prædikant, der forstod at forme sit budskab så alle kunne forstå det, så havde man i hans tid som præst ikke problemer med tilslutning til gudstjenesten i sognets to kirker – Gørding og Vejrup.

Hertil kom, at parret på forskellig vis deltog i sognets folkelige liv. Gaarn-Larsen gjorde en stor indsats i Fredsvenners Hjælpearbejde – det senere Mellemfolkeligt Samvirke. Stor respekt stod der omkring denne indsats, ikke mindst i besættelsesårene og tiden derefter. Således rakte man umiddelbart efter befrielsen en hjælpende hånd til de lande, der var blevet hårdt ramt af krigens prøvelser. Det gjaldt f.eks. Holland, hvorfra præsteparret modtog et hold børn på 12 stykker hver til et flere uger langt ophold på præstegården, så de kunne komme til hægterne igen både fysisk og åndeligt.

Biskop V. Vestergaard og Gaarn-Larsen uden for præstegården i Gørding. (Privateje).

Partipolitik blandede ægteparret sig ikke i, selvom man ikke kunne undgå at få en fornemmelse af, hvor de »krydsede« på valgdagen. Vigtigst for dem var at være præstepar for alle sognebørn, uanset om de tilhørte Indre Mission eller den grundvigske retning eller måske noget helt tredie. Fra Indre Missions leder, tømmerhandler Chr. Nielsen, fik det unge par en bibel i bryllupsgave. Den er utrolig nedslidt nu, fortæller fru Emmy.

Ægteparret satte stor pris på, at der skulle være orden i tingene – det gjaldt navnlig præstegårdshaven. Den var simpelthen pragtfuld og blev benyttet til adskillige møder. Ikke uden stolthed fik man en anerkendelse af biskop V. Vestergaard i Ribe, da denne engang sidst i trediverne var på visitats. »Ih«, sagde biskoppen, »det er vel nok en præstegårdshave« – og det var det unæg-

Svend Gaarn-Larsen, præst i Gørding 1933-46, med den bibel i hånden, han fik foræret af Indre Mission ved tømmerhandler Chr. Nielsen. (Privateje).

telig, sådan som den strakte sig ned mod den slyngede å. Visitatsen foregik i øvrigt på gammeldags manér med overhøring af konfirmanderne i kirken.

Et kedeligt budskab.

I 1946 fik man det kedelige budskab, at præsteparret forlod Gørding for at overtage et embede i Viby ved Århus. Gaarn-Larsen havde søgt embedet, fordi han så i større udstrækning kunne hellige sig at studere teologi på Aarhus Universitet. Her blev præsteparret i 30 år, indtil Gaarn-Larsen døde den 15. januar 1983. Sorgen var stor både i og uden for familien, der ud over fru Emmy består af sønnen Sven Juul Gaarn-Larsen og en datter. Sønnen blev en kendt journalist, der både har virket i Landbrugsrådet, i Danmarks Radio og ved Flensborg Avis. I dag er han bosat i Aabenraa, medens datteren er bo-

sat på Fyn. Senere har fru Emmy giftet sig med biskop emeritus, dr.theol. Henning Høirup i Århus.

Endnu står der gny omkring Gaarn-Larsens virke, og tilliden mellem præst og sognebørn var helt klart gensidig. Gaarn-Larsen har sagt det på sin måde ved at give udtryk for, at enhver præst burde begynde i Vestjylland, som han anså for at være den bedste læreplads for en præst.

Idealisme frem for noget

En stor personlighed var Gaarn-Larsen, og han var en fin ambassadør for kirken, der af ham blev opfattet som en helhed, uanset hvor man befandt sig inden for dens rammer.

Kirken den er et gammelt hus,
står omend tårnene falde.
Tårne fuld – mange sank i grus,
klokker end kime og kalde,
kalde på gammel og på ung,
mest dog på sjælen træt og tung,
syg for den evige hvile.

Dette salmevers af Grundtvig fik jeg til opgave at fremsige ved min konfirmation i 1936. Karakteristisk for Gaarn-Larsen var at han valgte netop dette vers til et ungt nyt medlem af folkekirken. Det vers har betydet meget for mig livet igennem. Det har glædet mig meget, at jeg har fået mulighed for at give en karakteristik af min præst med store visioner som kristendommens forkynder i de 13 år, han var præst i mit hjemsogn, et minde der ikke vil blive udvisket. At han havde fru Emmy ved sin side, var i høj grad med til at frugtbargøre Gaarn-Larsens virke for at levendegøre skriftens ord om fred på jorden og i menneskene en god vilje.

J. Gantzel Lauridsen, f. 1922 på Lundbækgård i Aike ved Gørding. Journalist siden 1941, ansvarshavende redaktør af »Sydvestjylland« 1951-59, derefter medarbejder på »Vestkysten« og »Landsbladet«. 1967-81 pressesekretær for Danske Husmandsforeninger. Adr.: Trægården 5, st.th., 4000 Roskilde.